

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
ТА УПРАВЛІННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ”
(для магістрів)

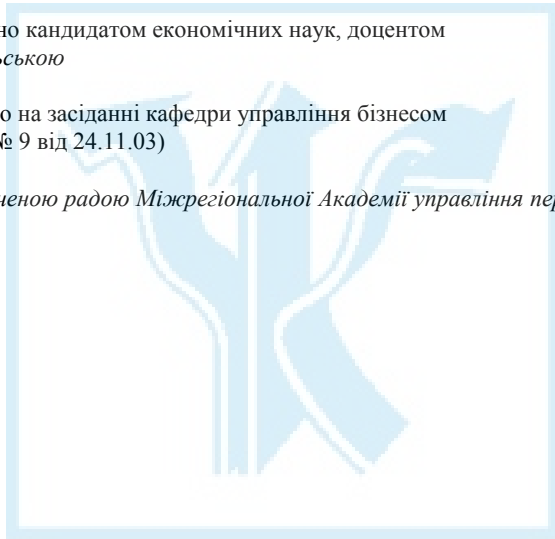
МАУП

Київ 2004

Підготовлено кандидатом економічних наук, доцентом
Н. І. Новальською

Затверджено на засіданні кафедри управління бізнесом
(протокол № 9 від 24.11.03)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Новальська Н. І. Навчальна програма дисципліни “Методологія аналізу економічних процесів та управління в аграрній сфері” (для магістрів). — К.: МАУП, 2004. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Методологія аналізу економічних процесів та управління в аграрній сфері”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2004

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Ефективним методом дослідження складних економічних об'єктів є економіко-математичне моделювання. Цей метод дозволяє визначити оптимальні варіанти програм розвитку та формування виробничої структури аграрної сфери.

Економіко-математичні моделі планування економічних процесів дають можливість вивчати і вимірювати вплив різних факторів на результати господарської діяльності за допомогою імітування поведінки систем, взаємопов'язувати численні галузі й елементи виробничих процесів у науково обґрунтованих пропорціях, визначати найоптимальніші варіанти поєднання елементів виробничого процесу за певних умов.

Мета вивчення дисципліни “Методологія аналізу економічних процесів та управління в аграрній сфері” — оволодіти системою знань з основ економіко-математичного моделювання та аналізу економічних процесів в аграрній сфері.

Основні завдання курсу:

- ознайомитися з категорійним апаратом економіко-математичного моделювання та аналізу економічних процесів в аграрній сфері;
- вивчити наявні підходи до економіко-математичного моделювання економічних процесів в аграрній сфері;
- вивчити механізм проведення економічного аналізу господарських процесів в аграрній сфері;
- набути практичних навичок використання методів економіко-математичного моделювання та економічного аналізу.

Вивчення дисципліни передбачає тісні зв'язки з іншими навчальними курсами: “Економіка підприємства”, “Фінансовий аналіз”, “Управління бізнесом”, “Аграрне право” та ін.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

**“МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
ТА УПРАВЛІННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ”**

№ пор.	Назва розділу і теми
1	I. Управління виробничим процесом в аграрній сфері Структура виробничого процесу і виробничих елементів в аграрній сфері
2	Державне регулювання бізнесу в аграрній сфері
3	II. Комплексна система аналізу економічних показників Методологія проведення аналізу економічних показників
4	Аналіз виробничої діяльності господарств
5	Фінансово-економічний аналіз діяльності господарств аграрної сфери
6	III. Методика моделювання економічних процесів в аграрній сфері Методологія економіко-математичного моделювання агропромислових формувань
7	Прогнозування розвитку аграрного виробництва в регіоні на основі економетричних моделей
8	Система економіко-математичних моделей у плануванні аграрного виробництва

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

**“МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
ТА УПРАВЛІННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ”**

Розділ I. Управління виробничим процесом в аграрній сфері

Тема 1. Структура виробничого процесу і виробничих елементів в аграрній сфері

Призначення, склад та інфраструктура аграрної сфери економіки. Функції агросервісу. Інформаційне обслуговування аграрної сфери економіки. Соціальна інфраструктура.

Функціонально-соціальний склад учасників аграрного виробництва. Сутність і структура виробничого процесу. Споживча структура виробничих елементів. Структура споживання учасниками аграрного виробництва.

Проблеми розширеного відтворення в аграрній сфері.

Література [5; 11;14; 16; 18; 19]

Тема 2. Державне регулювання бізнесу в аграрній сфері

Необхідність поєднання ринкового механізму і державного регулювання в аграрній сфері. Основні функції органів державного регулювання в аграрній сфері. Форми та методи регулювання агропромислового виробництва і розвитку аграрної сфери економіки.

Основні організаційні форми агропромислового виробництва. Форми інтеграції в агропромисловому комплексі України. Об'єктивні умови спеціалізації в аграрній сфері економіки.

Література [5; 14; 16; 18; 19]

Розділ II. Комплексна система аналізу економічних показників

Тема 3. Методологія проведення аналізу економічних показників

Основні елементи методу аналізу, послідовність їх застосування. Узагальнення аналітичних результатів. Об'єктивна оцінка господарських результатів, визначення раціонального поєднання факторів, що впливають на них.

Класифікація аналізу з урахуванням потреб управління. Джерела інформації для аналітичного опрацювання даних. Використання результатів аналізу в управлінні виробництвом.

Література [7; 19]

Тема 4. Аналіз виробничої діяльності господарств

Значення та завдання аналізу виробництва валової і товарної продукції. Показники товарності продукції. Використання продукції для задоволення внутрішньогосподарських потреб.

Аналіз рівня спеціалізації, інтенсифікації та ефективності виробництва. Коефіцієнт спеціалізації. Рівень інтенсифікації виробництва. Рівень ефективності виробництва.

Оцінка планів виробництва продукції та економічного обґрунтування виробничої програми господарства на наступний період.

Література [7; 18; 19]

Тема 5. Фінансово-економічний аналіз діяльності господарств аграрної сфери

Аналіз загального прибутку господарства. Фінансові результати від реалізації продукції, іншої операційної діяльності, фінансових операцій.

Взаємозв'язок виробничої і фінансової діяльності підприємства. Аналіз фінансового стану господарства.

Особливості аналізу господарської діяльності селянських (фермерських) господарств. Зміст виробничої програми.

Література [7; 18; 19]

Розділ III. Методика моделювання економічних процесів в аграрній сфері

Тема 6. Методологія економіко-математичного моделювання агропромислових формувань

Підходи до формування системи моделей середньострокового планування в аграрній сфері. Територіальний і галузевий аспекти аналізу АПК. Дослідження структури і пропорцій продуктових підкомплексів. Методика передмодельного аналізу організаційної структури і пропорцій. Типи пропорцій. Послідовність робіт з аналізу та оптимізації показників, що характеризують аграрну сферу економіки. Оптимізація плану випуску кінцевої продукції. Критерії оптимізації.

Література [1–4; 6; 8–10; 12; 13; 15; 17]

Тема 7. Прогнозування розвитку аграрного виробництва в регіоні на основі економетричних моделей

Методи розв'язку задач з прогнозування. Суть прогнозування на основі економетричних моделей. Етапи прогнозування. Блокова система моделей та структура міжблокових зв'язків. Механізм розрахунку блоків моделі.

Література [1–4; 6; 15; 17]

Тема 8. Система економіко-математичних моделей у плануванні аграрного виробництва

Роль економіко-математичного моделювання у плануванні виробництва на агропромисловому підприємстві. Оптимізація галузевої структури та спеціалізації. Оптимізація використання транспортних засобів. Оптимізація використання земельного фонду. Оптимізація використання трудових ресурсів.

Література [1–4; 6; 8–10; 12; 13; 15; 17]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант контрольної роботи студент обирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Є	2
Ж, З, І, Ї	3
Й, К, Л	4
М, Н, О	5
П, Р, С	6
Т, У, Ф	7
Х, Ц, Ч	8
Щ, Ш	9
Ю, Я	10

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

Мета контрольної роботи — закріпити та поглибити теоретичні знання, здобуті студентом у процесі вивчення курсу “Методологія аналізу економічних процесів та управління в аграрній сфері”, сформулювати вміння самостійно працювати з навчальною, спеціальною літературою, законодавчими актами та статистичними матеріалами, а також з матеріалами власних досліджень в організаціях.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Призначення, склад та інфраструктура аграрної сфери економіки.
2. Джерела інформації для аналітичного опрацювання даних.
3. Оптимізація використання трудових ресурсів.

Варіант 2

1. Проблеми розширеного відтворення в аграрній сфері.
1. Критерії оптимізації.
2. Оптимізація використання земельного фонду.

Варіант 3

1. Форми та методи регулювання агропромислового виробництва і розвитку аграрної сфери економіки.
2. Використання результатів аналізу в управлінні виробництвом.
3. Оптимізація плану випуску кінцевої продукції.

Варіант 4

1. Об'єктивні умови спеціалізації в аграрній сфері економіки.
2. Функції агросервісу.
3. Фінансові результати від реалізації продукції, іншої операційної діяльності, фінансових операцій.

Варіант 5

1. Основні елементи методу аналізу, послідовність їх застосування. Узагальнення аналітичних результатів.
2. Взаємозв'язок виробничої і фінансової діяльності підприємства.
3. Оцінка планів виробництва продукції та економічного обґрунтування виробничої програми господарства на наступний період.

Варіант 6

1. Значення та завдання аналізу виробництва валової і товарної продукції.
1. Функціонально-соціальний склад учасників аграрного виробництва.
2. Послідовність робіт з аналізу та оптимізації показників, що характеризують аграрну сферу економіки.

Варіант 7

1. Основні організаційні форми агропромислового виробництва.
2. Структура споживання учасниками аграрного виробництва.
3. Оптимізація галузевої структури та спеціалізації.

Варіант 8

1. Класифікація аналізу з урахуванням потреб управління.
2. Роль економіко-математичного моделювання у плануванні виробництва на агропромисловому підприємстві.

3. Підходи до формування системи моделей середньострокового планування в аграрній сфері.

Варіант 9

1. Інформаційне обслуговування аграрної сфери економіки.
2. Аналіз рівня спеціалізації, інтенсифікації та ефективності виробництва.
3. Блокова система моделей та структура міжблокових зв'язків.

Варіант 10

1. Особливості аналізу господарської діяльності селянських (фермерських) господарств. Зміст виробничої програми.
2. Прогнозування на основі економетричних моделей: суть, основні етапи.
3. Територіальний і галузевий аспекти аналізу АПК.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Призначення, склад та інфраструктура аграрної сфери економіки.
2. Функції агросервісу.
3. Інформаційне обслуговування аграрної сфери економіки.
4. Соціальна інфраструктура.
5. Функціонально-соціальний склад учасників аграрного виробництва.
6. Сутність і структура виробничого процесу.
7. Споживча структура виробничих елементів.
8. Структура споживання учасниками аграрного виробництва.
9. Проблеми розширеного відтворення в аграрній сфері.
10. Необхідність поєднання ринкового механізму і державного регулювання в аграрній сфері.
11. Основні функції органів державного регулювання в аграрній сфері.
12. Форми та методи регулювання агропромислового виробництва і розвитку аграрної сфери економіки.
13. Основні організаційні форми агропромислового виробництва.
14. Форми інтеграції в агропромисловому комплексі України.
15. Об'єктивні умови спеціалізації в аграрній сфері економіки.
16. Основні елементи методу аналізу, послідовність їх застосування. Узагальнення аналітичних результатів.
17. Класифікація аналізу з урахуванням потреб управління.
18. Джерела інформації для аналітичного опрацювання даних.
19. Використання результатів аналізу в управлінні виробництвом.

20. Значення та завдання аналізу виробництва валової і товарної продукції.
21. Аналіз рівня спеціалізації, інтенсифікації та ефективності виробництва.
22. Оцінка планів виробництва продукції та економічного обґрунтування виробничої програми господарства на наступний період.
23. Фінансові результати від реалізації продукції, іншої операційної діяльності, фінансових операцій.
24. Взаємозв'язок виробничої і фінансової діяльності підприємства.
25. Особливості аналізу господарської діяльності селянських (фермерських) господарств. Зміст виробничої програми.
26. Підходи до формування системи моделей середньострокового планування в аграрній сфері.
27. Територіальний і галузевий аспекти аналізу АПК.
28. Дослідження структури і пропорцій продуктових підкомплексів.
29. Методика передмодельного аналізу організаційної структури і пропорцій. Типи пропорцій.
30. Послідовність робіт з аналізу та оптимізації показників, що характеризують аграрну сферу економіки.
31. Оптимізація плану випуску кінцевої продукції.
32. Методи розв'язку задач з прогнозування.
33. Етапи прогнозування.
34. Блокова система моделей та структура міжблокових зв'язків.
35. Механізм розрахунку блоків моделі.
36. Роль економіко-математичного моделювання у плануванні виробництва на агропромисловому підприємстві.
37. Оптимізація галузевої структури та спеціалізації.
38. Оптимізація використання транспортних засобів.
39. Оптимізація використання земельного фонду.
40. Оптимізація використання трудових ресурсів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бабицький А. Ф.* Економіко-математична теорія та її можливості у вирішенні задач зі зниження еколого-економічного ризику // Соціальні ризики та соціальна безпека в умовах техногенних і надзвичайних ситуацій та катастроф. — К.: Стило, 2001. — С. 408–424.
2. *Бабицький А. Ф.* Методологія аналізу економічних процесів і управління: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2003. — 128 с.
3. *Бабицький А. Ф.* Модель розширеного відтворення та її реалізація на ЕОМ // Машинна обробка інформації: (Міжвідом. наук. зб.). — К.: Київ. держ. економ. ун-т. — 1997. — Вип. 59. — С. 28–36.

4. *Вайнштейн С. Ю., Ильющонок С. Е.* Моделирование и оптимизация развития агропромышленных образований. — Новосибирск: Наука, 1985. — 246 с.
5. *Виробнича інфраструктура АПК України: стан та перспективи розвитку / Л. Г. Чернюк, Л. С. Антонєва, І. М. Щєдрова, М. П. Нікітюк та ін.* — К.: РВПС, 2000. — 85 с.
6. *Власюк О. С., Лебеда Т. Б.* Економіко-математичний аналіз впливу скорочення галузевого виробництва на загальноекономічну динаміку народногосподарського комплексу України. — К., 1993. — 92 с. — (Препр./ Нац. ін-т стратег. дослідж., 93–7).
7. *Ковальчук М. І.* Економічний аналіз у сільському господарстві: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002.
8. *Колесник Г. Е.* Прогнозирование и государственное регулирование развития АПК в условиях перехода к рыночным отношениям // Проблемы развития производства и рынка продовольствия. — К.: НИЭИ Мин-ва экономики Украины, 1992. — С. 103–109.
9. *Коньяков В.* Информационное обеспечение моделей оптимизации производства АПК // Экономико-математические модели и методы в агроэкономических исследованиях: Сб. науч. тр. / ВАСХНИЛ. Сиб. отд-ние СибНИИЭСХ. — Новосибирск, 1988. — С. 65–73.
10. *Кульман А.* Экономические механизмы: Пер. с фр. — М.: Прогрес; Универс, 1993. — 189 с.
11. *Мордвінов О. Г.* Управління аграрним природокористуванням в умовах ринкової трансформації. — К.: Вид-во УДАУ, 2000. — 344 с.
12. *Новальська Н. І.* Методичні підходи до економіко-математичного моделювання структури виробництва АПК // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. Вип. 12. — К.: КНЕУ, 2001. — С. 141–144.
13. *Новальська Н. І.* Основні методологічні та методичні положення щодо реструктуризації та формування раціональної структури виробництва АПК // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. Вип. 17. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 19–22.
14. *Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: Навч. посіб. / І. П. Бідзюра, В. К. Збарський, М. М. Ільчук.* — К., 2001.
15. *Пастернак П. П.* Системное моделирование экономических процессов в АПК. — М.: Агропромиздат, 1985. — 176 с.
16. *Семенов В. Ф.* Загальний курс агробізнесу. — К., 2000.
17. *Точилин В. А., Шубравская Е. В.* Экономико-математический анализ развития региональных агропромышленных формирований / Ин-т экономики НАН Украины; Отв. ред. А. М. Онищенко. — К.: Наук. думка, 1991. — 124 с.
18. *Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків / За ред. О. М. Шпичака.* — К.: ІАЕ, 2000. — 585 с.
19. *Янків М. Д.* Організаційно-економічні механізми розвитку і функціонування АПК України. — Львів: Коопосвіта, 2000. — 450 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Методологія аналізу економічних процесів та управління в аграрній сфері”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Методологія аналізу економічних процесів та управління в аграрній сфері”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	7
Завдання для контрольних робіт	7
Контрольні питання	9
Список рекомендованої літератури	10

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. В. Медведєва
Т. М. Тележенко
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1653

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП